

Tschintg cudeschets rumantschs tar OSL

Ediziuns novas da l'Ovra svizra da lectura per la giuventetgna (OSL)

DA MARTIN CABALZAR

■ **L'Ovra svizra da lectura per la giuventetgna ha edì quest onn 32 publicaziuns novas en tuttas quatter linguas nazionalas ed en englais sco era per tut ils stgalims da vegliadetgna. Tschintg da quellas èn cumparidas en rumantsch.** Sco quai che l'assistenta d'ediziun responsabla per la part rumantscha *Flavia Cabrin* ha punctuà èsi adina pli difficil da chattar ovras originals rumantschas che èn adattadas per la lectura cun e per uffants. Per tuttina savair porscher lectura attractiva ed adattada als uffants rumantschs ha OSL edì quest onn quatter translaziuns d'ovras da renomads scribents sco *James Joyce* ed *Astrid Lindgren* e dils dus enconuschents scribents svizzers *Peter Bichsel* e *Blaise Cendrars*. Per il stgalim bass ha *Barbara Graf* scret ina istorgia originala divertiva da cefras. Las istorgias èn transladas en ils idioms ed en rumantsch grischun. Era per l'onn proxim èn gia en rucca diversas translaziuns d'ovras cumparidas en tudestg sco da *Franz Kafka*, *Franz Hohler*, *Karin Bachmann*, *Brigitte Schär* ed *Isaac Blashevich Singer*, sco quai che *Flavia Cabrin* ha tradì a La Quotidiana.

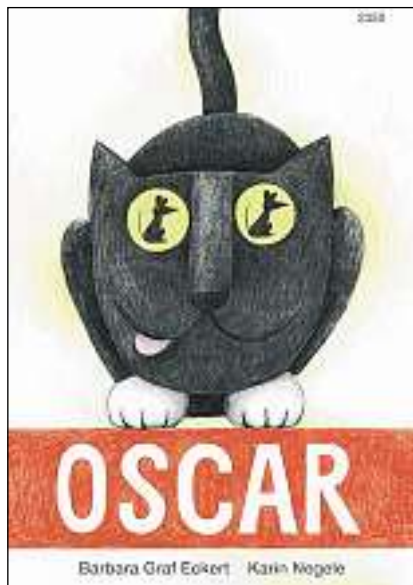
En ils idioms ed en rumantsch grischun

Per las ediziuns rumantschas han ins fixà in'ediziun da 800 fin 1000 exemplars. La pli gronda accoglientscha tar las scolas ed ils uffants rumantschs chattian lunsch ora las ediziuns en sursilvan, suandadas dal rumantsch grischun e dal vallader. Ordvart pitschna saja la dumonda per cudeschets en surmiran, puter e sursilvan. Sin fundament da l'interess edeschian ins per regla era dus cudeschets en sursilvan, in en rumantsch grischun ed in en vallader e mintgamai in en in dals ulteriurs idioms (surmiran, puter, sursilvan). Ils cudeschets custan 5 francs per las scolas e 6 francs per exemplars singuls e san vegnir retratgs da Ovra svizra per la lectura da giuventetgna a Turitg u tar la Lia Rumantscha a Cura.

Nus preschentain curtamain las ediziuns novas cumparidas quest onn.

«Oscar» da Barbara Graf Eckert

Ûn chaun, duos patrums, trais iffaunts,

quatter gillinas, tschinch cunigls, ses vachas, set giattins, och bès-chs e nouv chucals güdan ad Oscar a clappar üna mü. Ina historia divertiva da cefras scretta da *Barbara Graf Eckert*, illustrada da *Karin Negele*.

Barbara Graf Eckert ei naschida gl'onn 1966 al lag da Turitg. Ella ha viviu en differents loghens en Svizra ed egl jester, avon ch'ella ei ida a star cun sia famiglia a Winterthur. Grazia a sia esperienza da biars onns sco fisioterapeuta d'affons e sco mamma enconuscha ella buca mo il mund d'experienzias dils affons, mobein era lur basegns fetg differents cun imprendier cuntegns da scola. Ella ei sezza ina lectura passiuada. Scri-

vend cumbinescha ella il plascher da raquintar cul giavisch d'arver ina porta al mund da cudischs als giuvens lecturs.

L'illustratura *Karin Negele* ha malegiu *Oscar*, in tgaun, dus patrums, treis affons, quater gaglinas, tschun cunegls, sis vaccas, siat gattegls ed *Olga*, ota nuorsas, nov purschals e diesch miurs. www.illustration.li

Scalem bass, nr. 2350 | 32 paginas | puter, translaziun dad Ursina Blumenthal-Urech. Text tudestg: «Oskar» nr. 2349, ISBN 978-3-7269-0566-8

Ina historia da Nadal dad Astrid Lindgren

Polly aveva ils eglis pli brins ed ils pli

allegers e las vistas las pli rosas ch'in uffant ha mai gi. Ed alura pareva ella – tge duai ja dir? –, ella pareva uschè patenta. Perquai ha la tatta era gi l'idea da la numnar «Polly patenta». Ina historia da Nadal dad *Astrid Lindgren*.

Polly aveva mo treis meins cura che sia tatta ha anflau ella en in canaster avon casa. Dapi lu vivan ellas ensemen e cuschinan zucherins ch'ellas vendan al marcau da Nadal. Mo quei onn ei tut empau auter, la tatta seleschna ora sil plantschiu e fa mal ina comba. Ussa sto Polly buca mo preparar la fiasta da Nadal, ella va era persula culs zucherins al marcau da Nadal, nua ch'ella venda finadin. La sera dalla vigelia da Nadal schai Polly enta letg e gi cun ina vusch plein sien l'oraziun digl aungel che va entuorn casa. Giuadora bischa ei e tut ei resch alv. «Tatta», cloma ella. «Sas ti, ch'il curtgin ei plein aungels?»

Astrid Lindgren ei naschida gl'onn 1907 el Småland svedes. Il 1944 ha ella scret l'istoria *Pippi Sockalinga* sco regal da natalezi per sia feglia. Lura ein aunc biars auters cudischs suandai sco: «Wir Kinder aus Bullerbü», «Die Brüder Löwenherz» e «Ronja Räubertochter». L'autura ha survegniu bia gronds premis, e tenor ella ein era dus satellits da perscrutaziun vegni numnai: *Astrid 1* ed *Astrid 2*. *Astrid Lindgren* ei morta ils 28 schaner 2002 a Stockholm.

L'illustratura *Vera Eggermann* ei naschida a Lucerna, nua ch'ella ha studegiu illustraziun alla Scola aulta d'art e d'art applicau. Dapi il 1993 lavura ella sco illustratura libra. Ella ha gia illustrau bia cudischs da maletgs. Tgi che vul saver dapli po consultar la pagina www.veraeggermann.com. *Vera Eggermann* ei in grond fan dad *Astrid Lindgren* e vegneva numnada d'affon savens *Pippi Langstrumpf*.

Scalem bass, Nr. 2353 | 32 paginas | rumantsch grischun, translaziun Manfred Gross; Text en tudestg: «Polly hilft der Grossmutter» nr. 235

«Il retg dils orfans» da Blaise Cendrars

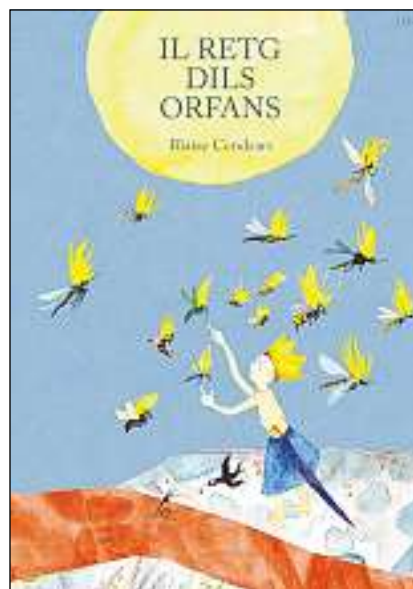
In pign utschi gliard sesa sil péz d'in paliet e supplichescha il catschadur da sittar giu el. Lez trai denton ora agl utschi las plemas e coi quel en ina gron-

da cazzetta. Mo gl'utschi vegn buca cotgs. El semida en in monster e maglia il catschadur. Il monster laguotta era la glina, ils cuolms, il vitg, la biestga. Cura ch'el ha magliu tut, vesa el in affon pign ch'el ha emblidau. Era gl'affon vegn laguttius. Quel sa denton sedeliberar cun in grond cunti ord il vender dil monster.

Blaise Cendrars ha publicau gl'onn 1921 a Paris ina antologia cun praulas africanas. La historia presenta, il retg dils orfans, ei scretta en in lungatg fetg ritmic e vital, che vegn a plascher a giuven e vegl. *Meta Scharun* ha realisau la historia a moda fetg independenta ed en bellezza colurs. Siu lungatg figurativ ei fetg atmosferic e concis. Il sault dils insects che sgolan cun lur retg ord il vender dil monster ei in pign capodovra ella illustraziun da cudischs per affons. L'emprema ga insomma ei in text da *Blaise Cendrars* vegnius translatau en romantsch.

Blaise Cendrars ei naschius igl 1. da settember 1887 cul num *Frédéric-Louis Sauter* a La Chaux-de-Fonds. Ina part da sia affonza ha el passantau cun ses geniturs a Napel. Quels tarmettan el cuninaga en in internat en Germania. Ord quel ei el fugius cun strusch sedisch onns. El ha frequentau autras scolas senza success. Siu bab ha lu la finala mirau ch'el sappi luvrar tier in urer svizzer en Russia. Da leu duess el esser viagiav cun la viafier transsibirica ella *Mandschuria* ed a *China*. Cun vegn onns ei el returnaus en Svizra per studegiar medischna, ei denton gleiti puspei ius sin viadi. 1910 vegn el a Paris nua ch'el era amitg cun artists sco *Marc Chagall*, *Amedeo Modigliani* ni *Guillaume Apollinaire*. Cun la dessignadra *Sonia Delaunay* ha el fatg in leporello dus meters liungs tier siu poem autobiografic «La Prosa dalla Transsibiriana e dalla pintga Jehanne da Frontscha». Sin in viadi a *New York* ha *Frédéric-Louis Sauter* dau a sesez suenter in eveniment radical ella notg da *Pastgas 1912* siu num d'artist: *Blaise Cendrars*, derivaus da «la braise» (burnida) e «les cendres» (tschendra).

Cendrars ei staus in multivalent: En *Frontscha* era el gia cu el viveva in autur respectau, el fuva schurnalist, assisteva tier il piunier da film *Abel Gance* ed ha schizun fatg igl apicultur. Ell'Emprema uia mundiala ha el battiu dalla vart dalla *Frontscha*, sia patria culturala e sia patria tscharnida, ed ha piars cun strusch 28 onns siu maun dretg. *Dacheudenvi* ei

el staus sfurzaus da scriver cul maun seniester. 1924–1928 viagescha el pirlas gadas en *Brasilia*, sia «tiara dalla utopia», e declara ella, suenter la *Frontscha*, per sia secunda patria tscharnida. Duront la *Secunda uia mundiala* sezuppa el ad *Aix-en-Provence*. Pér 1950 vegn el puspei a Paris, nua ch'el miera 1961, cuort suenter haver retschert il «Grond premi litterar dil marcau da Paris».

Meta Scharun ha studegiu alla università dils arts a Berlin e viva oz a Cairo e Taivan.

Scalem mesaun, ISBN 978-3-7269-0568-2, nr. 2356 | 32 Seiten, sursilvan, translaziun

Leo Tuor Text original en franzos: nr. 2355, Le roi des orphelins ISBN 978-3-7269-0567-5 Text en tudestg: nr. 2354, Der König der Waisen ISBN 978-3-7269-0569-9

«La terra es raduonda» da Peter Bichsel

In um che veva nuot da far pli, passenta

siu temps cun ponderar aunc inaga tgei ch'el saveva tut. El constatescha ch'el sa che la tiara ei rodonda. El pren avon dad ir a pei tut agradora. Ei il mund veramein rodunds, vegn el a turnar in gi el medem liug, da nua ch'el ha entschiet siu viadi. Mo el vegn ladinamein pertscharts che la planisaziun da siu viadi ei buca schi sempla. Pertgei, aschia scriva *Peter Bichsel*, las caussas las pli semplas ein savens las pli grevas

Il cudischet OSL «La terra es raduonda» dat la pusseivladad als affons da scuviere ina dallas pli bialas historias d'affons da *Peter Bichsel*.

Peter Bichsel ei naschius gl'onn 1935 a Lucerna ed ei carschius si, naven dil 1941, ad Olten. Siu bab luvrava leu sco pictur en fabrica dalla viafier. Schon da buob legeva e scriveva *Peter Bichsel* ina pluna. Cun 12 onns ha el gudignau cun sias poesias siu emprem premi. Oz ei *Peter Bichsel* il scribent fora il pli enconuschent dalla Svizra. Sias historias han teltel nunusitai sco «Eigentlich möchte Frau Blum den Milchmann kennenlernen», «Ein Tisch ist ein Tisch» ni «Die Erde ist rund».

Peter Bichsel era amitg cul scribent *Max Frisch* tochen alla mort da quel gl'onn 1991 sco era cuagl anteriur cusseglier federal *Willi Ritschard*, pil qual el ha scret bia plaids. L'ovra da *Peter Bichsel* ei vegnida honorada cun bia impurtonts premis e sias historias cuortas ein vegnidas transladas en divers lungatgs. Oz viva *Peter Bichsel* a *Bellach* sper *Solothurn*. «Ils dretgs lecturs», gi *Peter Bichsel*, «legian tut. Per mei quenta quei ch'jeu hai scret pli pauc che quei ch'jeu hai legiu.»

Rosemarie Schöningh ei naschida gl'onn 1984 a Hamburg. Dapi il 2006 studegia ella illustraziun alla Scola aulta per scienzias applicadas a Hamburg. Sper «Grafic Novels» s'occupescha ella da cudischs d'affons, films cun dessegns animai ed illustraziuns per casas edituras. Il 2009/10 ha ella studegiu sco hospitant alla Scola aulta da Lucerna – design & art HSLU.

Scalem mesaun, nr. 2359 | 32 Seiten, translaziun Dumenic Andry; Text en tudestg: «Die Erde ist rund» nr. 2357, Text en franzos: «La terre est ronde» nr. 2358

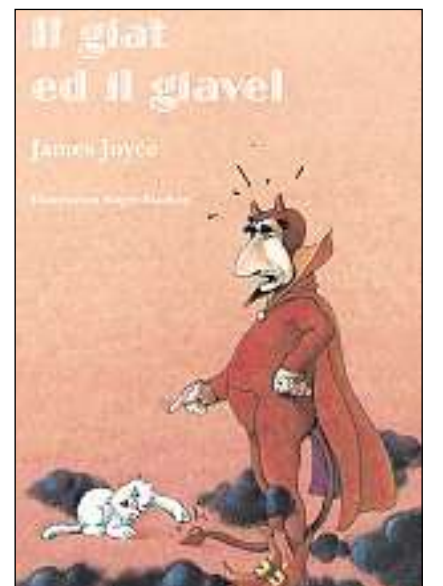
«Il giat ed il giavel» da James Joyce

1936 ha *James Joyce* scret ina brev a siu biadi da quater onns. La brev entschiva suandontamein: *Miu car Stevie*, avon in pèr dis hai jeu tarmess a *Ti* in giat cun en dultschems. Denton tgunsch enconuschas ti buca la historia dil giat da *Beaugency*. Il pievel da *Beaugency* ha schau baghegiar il giavel ina punt. Persuenter ha el pretendiu da posseder l'emprema

persuna che traversa la punt. Cura ch'il giavel ha vuliu retscheiver sia unfrenda, han il habitonts dil marcau catschau a dies ad el in giat. Il giavel, aschia raquenta *Joyce* a siu biadi, discuora «*Bellysbabbel*», ina atgna creaziun digl autur renomau, la quala vegn avon sco the belzey babbale en «*Finnegans Wake*».

La brev ei en possess dil biadi *Stephen James Joyce*. El posseda era ils dretgs, ch'el ha surdau agl OSL, en tut ils quater lungatgs ed el lungatg original engles. Gl'ei la suletta historia che *Joyce* ha scret per affons. Ella ei exclusivamein da cumpurar el lungatg original engles, en tudestg, romantsch e talian tier gl'OSL.

James Joyce ei vegnius sil mund ils 2 da fevrer 1882 ella periferia da Dublin, la capitala dall'Irlanda, sco emprem da 13 affons. Cun 22 onns ha el bandunau cun *Nora Barnacle*, sia dunna futura, la tiara. El vuleva luvrar a Turitg sco scolast da lungatg. Quei ei buca reussiu ed el ei viagiav vinavon a *Pula* ell'Istria e silsuenter a *Triest*. Duront l'Emprema uia mundiala han *Joyce* e *Nora* stuiu bandunar il marcau cun lur dus affons *Giorgio* e *Lucia*. Els ein fugi 1915 a Turitg ed i 1920 vinavon a Paris. Cura che la *Secunda uia mundiala* ei rutta ora ei la famiglia fugida danovamein el marcau dalla *Limmat*. *Joyce* ei arrivaus ils 17 da december 1940 a Turitg ensemen cun sia

dunna *Nora*, siu fegl *Giorgio* ed il biadi *Stephen* che veva lu strusch 9 onns. Per quel haveva el scret 1936 «*Il giat ed il giavel*».

Strusch quater jamnas suenter la fugia, ils 13 da schaner 1941, ei *James Joyce* morts suenter ina greva operaziun. El ei satras sil santeri *Fluntern*, damaneivel dil zoo da Turitg. 1966 ha el marcau schau ereger per *Joyce* e sia dunna ina fossa d'honor. Quella ei vegnida inaugurada ils 16 da zercladur. Per quei di vegn il grond autur irlandes commemoraus sigl'entir mund. Quei, perquei che *James Joyce* ha descret egl «*Ulysses*», sia pli renomada ovra da pli che 1000 paginas, ils schabets dad in sulet di, dils 16 da zercladur 1904.

Roger Blachon (naschius ils 30 da zercladur 1941 a Romans, *Frontscha*, morts ils 2 d'avrel 2008 a Paris) ei in designader franzos ed illustratur da cudischs d'affons. El ha luvrau d.a. per la revista da giuvnills «*Okapi*» ed ha dessignau duront 20 onns caricaturas da sport per gasettas e revistas, surtut per la pli gronda gasetta da sport dalla *Frontscha* «*l'Equipe*». *Roger Blachon* ei vegnius distinguus 1987 cul Grond premi dil humor alv e 1992 cul Grond premi dil humor ner.

Scalem bass, ISBN 978-3-7269-0560-6, nr. 2347, 32 paginas | frs. 6.00, sursilvan, translaziun Leo Tuor engles: nr. 2346, ISBN 978-3-7269-0561-3, tudestg: nr. 2344, ISBN 978-3-7269-0562-0, franzos nr. 2345, talian: nr. 2374, ISBN 978-3-7269-0563-7

Ils carnets da OSL san vegnir retratgs tar OSL a Turitg 044 462 49 40 / office@sjw.ch ni tar la Lia Rumantscha a Cuir tel. 081 258 32 22 / vendita@rumantsch.ch.